

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

З КУРСУ

ЕКОНОМІКА ЯКОСТІ

*(для студентів 5 курсу (спеціаліст) ФПО та ЗН за спеціальністю
7.03050401 «Економіка підприємства»)*

Харків
ХНАМГ
2011

Методичні вказівки до практичних занять з курсу «Економіка якості» (для студентів 5 курсу (спеціаліст) ФПО та ЗН за спеціальністю 7.03050401 «Економіка підприємства») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Т. Є. Одаренко. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 39 с.

Укладач: Т. Є. Одаренко

Рецензент: к. е. н., доцент О. В. Васильєв

Затверджено кафедрою менеджмент міського і регіонального розвитку,
протокол № 2 від 03.09.2009 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ЗМІСТ КУРСУ.....	4
ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	6
СПИСОК ДЖЕРЕЛ	39

ВСТУП

Вирішення проблеми підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств починається, у першу чергу, із перегляду підходів до забезпечення якості продукції. Під поняттям якість розуміється не тільки якість продукції та послуг, а й якість життя, якість навколишнього середовища, людських стосунків.

Для забезпечення якості будь-чого необхідна наявність не лише матеріальної бази та кваліфікованого персоналу, а й системного підходу до питань управління якістю. Виходячи з цього, формування й розвиток наукової дисципліни «Економіка якості» й широке її застосування як напряму практичної діяльності набуває особливого значення. Отже важливою складовою навчального плану підготовки фахівців за спеціальністю «Економіка підприємства» є вивчення курсу «Економіка якості», як окремої самостійної дисципліни.

Мета дисципліни – сформувати у майбутніх спеціалістів комплекс знань щодо базових принципів, категорій, методів та інструментів управління якістю в сучасних компаніях.

Предметом курсу «Економіка якості» є відносини, що формуються в процесі планування, управління, забезпечення й поліпшення якості в рамках системи менеджменту якості організації.

Завдання курсу полягають з того, щоб навчити студентів володіти сучасними методами менеджмента якості на базі національних, європейських і міжнародних нормативно-правових документів у сфері якості.

Економіка якості тісно пов'язана з іншими дисциплінами: корпоративне управління, управління персоналом, проектами, виробництвом.

ЗМІСТ КУРСУ

Модуль 1. „Економіка якості”

Змістовий модуль 1.1. Розвиток і сучасний стан менеджменту якості.

Стандарти якості

Тема 1. Уведення в якість

Основи понятійного апарату. Значення якості продукції. Показники якості продукції. Інтегральний економічний показник якості. Конкурентоспроможність продукції.

Тема 2. Від контролю до загального управлінню якістю

Роль і види контролю якості. Основні етапи розвитку управління якістю в світі. Розвиток управління якістю в Україні.

Тема 3. Міжнародні, регіональні та національні організації з стандартизування

Міжнародні організації з стандартизування. Регіональні організації з стандартизування. Національні організації з стандартизування.

Тема 4. Коротка характеристика стандартів, які визначають вимоги до системи якості

Поняття «петлі якості». Коротка характеристика стандартів ISO серії 9000 версії 1994 р. Особливості стандартів ISO серії 9000 версії 2000 р. Стандарти ISO серії 14000.

Тема 5. Розробка та впровадження системи менеджменту якості у відповідності зі стандартом ISO 9001:2000

Основні етапи розробки та впровадження системи якості. Розробка і редагування документації.

Тема 6. Метрологічне забезпечення якості продукції

Основні поняття і визначення. Загальні відомості про технічне вимірювання і засобах вимірювальної техніки. Метрологічна служба України. Діяльність Державної метрологічної служби України. Державний метрологічний контроль і нагляд. Повірка засобів вимірювальної техніки.

Змістовий модуль 1.2. Підтвердження відповідності продукції і систем якості. Сертифікація продукції та систем менеджменту якості

Тема 7. Менеджмент якості на етапі проектування

Менеджмент якості на етапі проектування і розробки нової продукції. Значення стадій проектування. Вимоги стандарту ISO 9001:2000 до організації проектування. Основні положення моделі розгортання функції якості. Управління довговічністю машин виробничого призначення на стадії проектування.

Тема 8. Витрати, які пов'язані з якістю

Поняття витрат на якість і модель їх вимірювання. Склад і класифікація витрат и втрат, які зв'язані з функціонуванням системи.

Тема 9. Основні інструменти управління якістю

Інструменти збору, впорядкування і обробки інформації. Діаграма Парето. Причинно-наслідкова діаграма Ісікави. Метод аналізу форм дефектів, їх наслідки. Статистичні методи контролю і регулювання технологічних процесів.

Тема 10. Аудит в системах менеджменту якості

Поняття, цілі й види аудиту. Основні етапи проведення аудиту. Особливості аудиту продукції та процесів.

Тема 11. Сертифікація продукції в Україні

Сертифікація продукції та СМЯ (система менеджменту якості). Національна, регіональна і міжнародна сертифікації. Сертифікація СМЯ підприємств. Обов'язкова і добровільна сертифікації продукції. Основні цілі сертифікації. Схеми (моделі) сертифікації продукції.

Тема 12. Сертифікація продукції за кордоном

Обов'язкова, добровільна і споживча системи сертифікації. Визначення економічної ефективності сертифікації продукції у відповідності з міжнародними стандартами.

Тема 13. Основні форми державної підтримки

Форми стимулювання впровадження і сертифікації систем якості. Указ Президента України „Про заходи щодо підвищення якості вітчизняної продукції” від 23 лютого 2001 р.

Тема 14. Національні та регіональні премії у сфері якості

Критерії для виявлення лауреатів премії М. Болдріджа. Модель Європейської премії в області якості.

Таблиця 1 – Розподіл часу практичних занять

Зміст		Кількість годин
		7.050107 ЕП
ЗМ 1.1. Розвиток і сучасний стан менеджменту якості. Стандарти якості.		2
1.	Якість продукції і конкурентоспроможність підприємства. Розрахунок річного економічного ефекту від виробництва продукції підвищеної якості.	0,5
2.	Метрологічне забезпечення якості продукції. Розгляд закону України „Про метрологію і метрологічну діяльність”.	0,5
3.	Поточний контроль зі ЗМ 1.1	1
ЗМ 1.2. Підтвердження відповідності продукції і систем якості. Сертифікація продукції та систем менеджменту якості.		2
4.	Розгляд знаків відповідності якості продукції. Розгляд прикладів сертифікації та систем менеджменту якості.	1
5.	Поточний контроль зі ЗМ 1.2	1

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Завдання 1

Виробниче об'єднання планує підвищити якість продукції А. Прибуток від реалізації одиниці продукції становить 2450 грн. замість 960 грн. у базовому виробі. Питомі додаткові капітальні вкладення, пов'язані з підвищенням якості продукції, дорівнюють 3400 грн. Обчислити річний економічний ефект від виробництва продукції підвищеної якості, враховуючи, що річний обсяг продукції А складає 2500 виробів, та встановити доцільність такого заходу.

Методичні вказівки для вирішення завдання 1

Щоб знайти річний економічний ефект від виробництва продукції підвищеної якості, треба спочатку розрахувати приріст прибутку на один виріб від підвищення якості продукції А:

$$\Delta\Pi' = \Pi_n - \Pi_b, \quad (1)$$

де Π_n - прибуток від реалізації одиниці нової продукції, грн.;

Π_b - прибуток від реалізації одиниці базової продукції, грн.

Річний економічний ефект від виробництва продукції підвищеної якості розраховується за формулою

$$E_p = (\Delta\Pi' - E_n * \Delta K') * N, \quad (2)$$

де $\Delta\Pi'$ - приріст прибутку від реалізації одиниці продукції підвищеної якості, грн.;

E_n – коефіцієнт прибутковості капіталовкладень;

$\Delta K'$ - питомі додаткові капіталовкладення, пов'язані з виробництвом продукції підвищеної якості, грн.;

N – річний обсяг виробництва продукції підвищеної якості, р.

Термін окупності додаткових витрат з метою підвищення якості продукції А визначається за формулою

$$T_{ok} = \frac{\Delta K' \times N}{E_p} \quad (3)$$

Далі треба зробити висновок, щодо підвищення якості продукції А.

Завдання 2

Визначити річний економічний ефект від впровадження нового верстата, який порівняно з попереднім потребує більших витрат на виготовлення, але є продуктивнішим, має більший термін служби, потребує менших витрат споживача. Вихідні дані:

Показник	Варіант	
	базовий	новий
Річний обсяг виробництва верстатів, шт.	2000	2000
Собівартість верстата, грн.	8500	11200
Питомі капітальні вкладення, грн.	6900	8800
Продуктивність верстата, тис. деталей	50	80
Термін служби, роки	5	7
Річні експлуатаційні витрати споживача, грн.	16850	13210
Супутні капіталовкладення споживача, грн.	7400	6350
Нормативний коефіцієнт прибутковості інвестицій, E_n	0,15	0,15

Методичні вказівки для вирішення завдання 2

Приведені витрати за обома варіантами визначаються за формулою

$$Z_i = C_i + E_n * K'_i, \quad (4)$$

де C_i – собівартість одиниці продукції i -го варіанта, грн.;

E_n – нормативний коефіцієнт прибутковості капіталовкладень;

K'_i – питомі капіталовкладення i -го варіанта, грн.

Загальний річний економічний ефект при виробництві та використанні нових конструкцій засобів праці тривалого використання розраховується за формулою

$$E_3 = (Z_1 \frac{P_2}{P_1} * \frac{T_1 + E_n}{T_2 + E_n} + \frac{B_1 - B_2 - E_n(K_2 - K_1)}{T_2 + E_n} - Z_2) N_2, \quad (5)$$

де Z_1, Z_2 – приведені витрати у розрахунку на одиницю відповідно базової і нової конструкції, грн.;

P_1, P_2 – річний обсяг продукції, виготовленої при використанні відповідно базової і нової конструкції, дет.;

T_1, T_2 – коефіцієнти реновації (розраховуються як величини, обернені до терміну служби);

B_1, B_2 – річні експлуатаційні витрати у споживача при використанні відповідно базової і нової конструкції, грн.;

K_1, K_2 – супутні капіталовкладення споживача при використанні базової і нової конструкції у розрахунку на весь обсяг продукції, що виготовляється за допомогою нового варіанта, грн.;

N_2 – річний обсяг виробництва засобу праці нової конструкції, шт.

Зробити висновок, щодо впровадження нового верстата.

Завдання 3

Розгляд Закону України „Про метрологію і метрологічну діяльність”.

Методичні вказівки для вирішення завдання 3

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, N 30-31, ст.194)

(Із змінами, внесеними згідно із Законом N 762-IV (762-15) від 15.05.2003, ВВР, 2003, N 30, ст.247) (В редакції Закону N 1765-IV (1765-15) від 15.06.2004, ВВР, 2004, N 37, ст.449)

Цей Закон визначає правові основи забезпечення єдності вимірювань в Україні, регулює відносини у сфері метрологічної діяльності та спрямований на захист громадян і національної економіки від наслідків недостовірних результатів вимірювань.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

- *метрологія* - наука про вимірювання;
- *вимірювання* - відображення фізичних величин їх значеннями за допомогою експерименту та обчислень із застосуванням спеціальних технічних засобів;
- *одиниця вимірювання* - фізична величина певного розміру, прийнята для єдності вимірювань - стан вимірювань, за якого їх результати виражаються в узаконених одиницях вимірювань, а характеристики похибок або невизначеності вимірювань відомі та із заданою ймовірністю не виходять за встановлені границі;
- *метрологічна діяльність* - діяльність, яка пов'язана із забезпеченням єдності вимірювань;
- *методика виконання вимірювань* - сукупність процедур і правил, виконання яких забезпечує одержання результатів вимірювань з гарантованою точністю;
- *засіб вимірювальної техніки* - технічний засіб, який застосовується під час вимірювань і має нормовані метрологічні характеристики;
- *тип засобу вимірювальної техніки* - сукупність засобів вимірювальної техніки одного і того ж призначення, які мають один і той же принцип дії, однакову конструкцію та виготовлені за однією і тією ж технічною документацією;
- *еталон* - засіб вимірювальної техніки, що забезпечує відтворення та/або зберігання одиниці вимірювання одного чи декількох значень, а також передачу розміру цієї одиниці іншим засобам вимірювальної техніки;
- *державний еталон* - еталон, визнаний спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері метрології як основа для встановлення значень усіх еталонів даної одиниці вимірювання, що є у державі;
- *первинний еталон* - еталон, який забезпечує відтворення одиниці вимірювання з найвищою у державі (порівняно з іншими еталонами тієї ж одиниці) точністю;
- *вторинний еталон* - еталон, який отримує розмір одиниці вимірювання безпосередньо від первинного еталона даної одиниці або, у разі його відсутності, - відповідного еталона іншої держави;
- *вихідний еталон* - еталон, який має найвищі метрологічні властивості серед еталонів даної одиниці, що є у державі, на підприємстві, в установі чи організації;

- *робочий еталон* - еталон, призначений для повірки або калібрування засобів вимірювальної техніки;
- *нормативний документ з метрології* - документ, який встановлює правила, положення, інші вимоги чи норми, що стосуються метрології та метрологічної діяльності;
- *державна метрологічна система* - сукупність законодавчих та інших нормативно-правових актів, організаційної структури, наукової, технічної та нормативної бази з метрології, спрямованих на забезпечення єдності вимірювань у державі;
- *повірка засобів вимірювальної техніки* - встановлення придатності засобів вимірювальної техніки, на які поширюється державний метрологічний нагляд, до застосування на підставі результатів контролю їх метрологічних характеристик;
- *калібрування засобів вимірювальної техніки* - визначення в певних умовах або контроль метрологічних характеристик засобів вимірювальної техніки;
- *метрологічна атестація засобів вимірювальної техніки* - дослідження засобів вимірювальної техніки з метою визначення їх метрологічних характеристик та встановлення придатності цих засобів до застосування;
- *атестація методики виконання вимірювань* - процедура встановлення відповідності методики метрологічним вимогам, що ставляться до неї;
- *повірочна лабораторія* - підприємство, установа, організація чи їх окремий підрозділ, що здійснює повірку засобів вимірювальної техніки;
- *калібрувальна лабораторія* - підприємство, установа, організація чи їх окремий підрозділ, що здійснює калібрування засобів вимірювальної техніки;
- *вимірювальна лабораторія* - підприємство, установа, організація чи їх окремий підрозділ, що здійснює вимірювання фізичних величин, визначення хімічного складу, фізико-хімічних, фізико-механічних та інших властивостей і показників речовин, матеріалів і продукції, за винятком вимірювань, пов'язаних з оцінкою відповідності продукції, процесів, послуг, з документальним оформленням їх результатів.

Стаття 2. Сфера дії Закону

1. Цей Закон регулює відносини, що виникають у процесі здійснення метрологічної діяльності, і поширюється на центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства (їх об'єднання), установи і організації незалежно від форм власності та виду діяльності, що діють на території України (далі - підприємства і організації), на фізичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності і виробників (експортерів) іноземних держав, що ввозять засоби вимірювальної техніки на територію України (далі - іноземні виробники).

2. Цей Закон також поширюється на фізичних осіб, які не є суб'єктами підприємницької діяльності, - власників засобів вимірювальної техніки, результати вимірювань якими використовуються для здійснення розрахунків за спожиті для побутових потреб електричну і теплову енергію, газ і воду.

Стаття 3. Законодавство про метрологію та метрологічну діяльність

Відносини у сфері метрології та метрологічної діяльності регулюються цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

Стаття 4. Державна метрологічна система

1. Державна метрологічна система створює необхідні засади для забезпечення єдності вимірювань у державі, а її діяльність спрямована на:

- реалізацію єдиної технічної політики у сфері метрології;
- захист громадян і національної економіки від наслідків недостовірних результатів вимірювань;
- підвищення рівня фундаментальних досліджень і наукових розробок;
- економію всіх видів матеріальних ресурсів;
- забезпечення якості та конкурентоспроможності вітчизняної продукції;
- створення нормативно-правових, нормативних, науково-технічних та організаційних основ забезпечення єдності вимірювань у державі.

2. Діяльність щодо забезпечення функціонування та розвитку державної метрологічної системи координує спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері метрології (далі - ЦОВМ).

Стаття 5. Науково-технічна комісія з метрології

1. З метою колегіального розгляду концептуальних питань забезпечення функціонування та розвитку державної метрологічної системи при ЦОВМ створюється консультативно-дорадчий орган - Науково-технічна комісія з метрології (далі - Комісія з метрології).

2. Основною метою діяльності Комісії з метрології є формування пропозицій щодо напрямів технічної політики і науково-технічних робіт у сфері метрології та метрологічної діяльності.

3. Комісія з метрології формується з представників Державної метрологічної служби та метрологічних служб центральних органів виконавчої влади, підприємств і організацій.

4. Персональний склад Комісії з метрології та положення про неї затверджуються ЦОВМ.

Рішення Комісії з метрології реалізуються через відповідні рішення ЦОВМ.

Стаття 6. Нормативні документи з метрології

1. Розроблення і затвердження нормативних документів з метрології здійснюються відповідно до закону.

Нормативні документи з метрології поділяються на:

- нормативні документи з метрології ЦОВМ;
- нормативні документи з метрології інших центральних органів виконавчої влади;
- нормативні документи з метрології підприємств і організацій.

2. Вимоги нормативних документів з метрології ЦОВМ є обов'язковими для виконання центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, організаціями, фізичними особами - суб'єктами підприємницької діяльності та іноземними виробниками.

3. Інші центральні органи виконавчої влади, підприємства і організації в межах своїх повноважень можуть розробляти та затверджувати нормативні документи з метрології, що конкретизують нормативні документи з метрології та нормативно-правові акти ЦОВМ і не суперечать їм.

Розділ II

ОДИНИЦІ ВИМІРЮВАНЬ. ДЕРЖАВНІ ЕТАЛОНИ. ВИМІРЮВАННЯ. ЗАСОБИ ВИМІРЮВАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ

Стаття 7. Застосування одиниць вимірювань

1. В Україні застосовуються одиниці вимірювань Міжнародної системи одиниць (далі - SI), прийнятої Генеральною конференцією з мір та ваг і рекомендованої Міжнародною організацією законодавчої метрології, а саме:

1) *основні одиниці SI:*

- метр як одиниця довжини (позначення одиниці: українське - м, міжнародне - m);
- кілограм як одиниця маси (позначення одиниці: українське - кг, міжнародне - kg);
- секунда як одиниця часу (позначення одиниці: українське - с, міжнародне - s);
- ампер як одиниця сили електричного струму (позначення одиниці: українське - А, міжнародне - A);
- кельвін як одиниця термодинамічної температури (позначення одиниці: українське - К, міжнародне - K);
- кандела як одиниця сили світла (позначення одиниці: українське - кд, міжнародне - cd);
- моль як одиниця кількості речовини (позначення одиниці: українське - моль, міжнародне - mol);

2) *похідні одиниці SI;*

3) *десяткові кратні та частинні від одиниць SI.*

В Україні застосовуються також:

- одиниці, що не входять до SI, але дозволені ЦОВМ (далі - дозволені позасистемні одиниці);
- комбінації одиниць SI та дозволених позасистемних одиниць.

2. Визначення основних одиниць SI, назви та визначення похідних одиниць SI, десяткових кратних і частинних від одиниць SI, дозволених позасистемних одиниць, а також їх позначення та правила написання встановлюються нормативними документами з метрології ЦОВМ.

3. За рішенням ЦОВМ можуть бути дозволені до тимчасового застосування у визначеній галузі інші одиниці вимірювань, кратні та частинні від них.

Стаття 8. Особливості застосування одиниць вимірювань стосовно товарів та послуг, призначених для експорту

Характеристики і параметри експортних товарів (у тому числі засобів вимірювальної техніки) та послуг (у тому числі з вимірювань, метрологічної

атестації, повірки, калібрування), що виробляються або виконуються для іноземних держав, можуть бути подані в одиницях вимірювань, встановлених замовником.

Стаття 9. Державні еталони

1. Державні еталони є основою технічної бази державної метрологічної системи. Статус державних еталонів надається первинним еталонам, створення і вдосконалення яких здійснюється відповідно до державних науково-технічних програм, які розробляються ЦОВМ, з метою забезпечення потреб життєдіяльності людини, економіки і оборони України та інших сфер.

За виконання завдань цих програм і технічний рівень створених еталонів несе відповідальність ЦОВМ.

2. У разі відсутності первинних еталонів статус державних еталонів може бути наданий вторинним еталонам національного наукового метрологічного центру і державних наукових метрологічних центрів, що належать до сфери управління ЦОВМ (далі - метрологічні центри), та територіальних (регіональних) органів ЦОВМ в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, містах обласного значення (далі - територіальні органи), які є вихідними еталонами України.

3. Надання еталонам статусу державних еталонів здійснюється ЦОВМ у порядку, встановленому нормативним документом з метрології цього органу. Державні еталони є виключно державною власністю і перебувають у віданні ЦОВМ.

4. У державній метрологічній системі можуть застосовуватися первинні еталони, які є власністю підприємств і організацій, без надання їм статусу державних еталонів. Контроль за додержанням правил і умов зберігання та застосування цих еталонів здійснює національний науковий метрологічний центр.

5. Як вихідні еталони України у державній метрологічній системі можуть застосовуватися вторинні і робочі еталони метрологічних центрів, територіальних органів, підприємств і організацій, які мають найвищі метрологічні властивості серед еталонів відповідних одиниць вимірювань, що є у державі.

6. З метою забезпечення визнання на міжнародному рівні еталонів, зазначених у частинах першій - четвертій цієї статті, а також результатів вимірювань, повірки та калібрування, що виконуються відповідно вимірювальними, повірочними та калібрувальними лабораторіями, метрологічні характеристики цих еталонів повинні підтверджуватися шляхом їх звірення з відповідними еталонами інших держав і міжнародними еталонами.

7. Реєстрація, зберігання та застосування еталонів, зазначених у частинах першій - четвертій цієї статті, а також звірення їх з еталонами інших держав і міжнародними еталонами провадяться у порядку, встановленому нормативним документом з метрології ЦОВМ.

8. Відповідальність за додержання правил і умов зберігання та застосування еталонів, зазначених у частинах першій - четвертій цієї статті, покладається на керівників метрологічних центрів, територіальних органів, підприємств і організацій, де зберігаються еталони, та вчених зберігачів цих еталонів.

Стаття 10. Вимірювання та використання їх результатів

1. Результати вимірювань можуть бути використані за умови, якщо відомі відповідні характеристики похибок або невизначеності вимірювань.

2. Вимірювальні лабораторії можуть виконувати вимірювання у сфері поширення державного метрологічного нагляду за умови їх атестації на проведення цих вимірювань.

3. Методики виконання вимірювань, що використовуються у сфері поширення державного метрологічного нагляду, повинні бути атестовані.

Атестація цих методик проводиться метрологічними центрами, територіальними органами, підприємствами і організаціями, уповноваженими у державній метрологічній системі на проведення цієї атестації.

4. Атестовані методики заносяться до Державного реєстру методик виконання вимірювань, що застосовуються у сфері поширення державного метрологічного нагляду, у порядку, встановленому нормативним документом з метрології ЦОВМ.

5. Необхідність атестації методик виконання вимірювань, що використовуються поза сферою поширення державного метрологічного нагляду, визначається їх розробниками чи користувачами.

Стаття 11. Застосування, ввезення, виробництво, ремонт, продаж і прокат засобів вимірювальної техніки

1. Засоби вимірювальної техніки можуть застосовуватися, якщо вони відповідають вимогам щодо точності, встановленим для цих засобів, у певних умовах їх експлуатації.

2. Засоби вимірювальної техніки, на які поширюється державний метрологічний нагляд, дозволяється застосовувати, випускати з виробництва, ремонту та у продаж і видавати напрокат лише за умови, якщо вони пройшли перевірку або державну метрологічну атестацію.

3. Засоби вимірювальної техніки, на які не поширюється державний метрологічний нагляд, дозволяється випускати з виробництва та ремонту лише за умови, якщо вони пройшли калібрування або метрологічну атестацію.

4. Ввезення на територію України засобів вимірювальної техніки партіями може здійснюватися, якщо типи цих засобів занесені до Державного реєстру засобів вимірювальної техніки.

Порядок ввезення на територію України засобів вимірювальної техніки встановлюється Кабінетом Міністрів України.

5. Підприємства, організації та фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності, які провадять діяльність, пов'язану з виробництвом, ремонтом, продажем і прокатом засобів вимірювальної техніки, повинні письмово повідомити відповідні територіальні органи про свою діяльність у порядку, встановленому нормативно-правовим актом ЦОВМ.

Підприємства, організації та фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності, які провадять діяльність, пов'язану з ремонтом засобів вимірювальної техніки, повинні дотримуватися умов і правил проведення цієї діяльності, які встановлюються нормативно-правовим актом ЦОВМ.

Територіальні органи здійснюють облік підприємств, організацій та фізичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності, які провадять діяльність, пов'язану з виробництвом, ремонтом, продажем і прокатом засобів вимірювальної техніки.

Розділ III

МЕТРОЛОГІЧНА СЛУЖБА УКРАЇНИ

Стаття 12. Структура метрологічної служби України

Метрологічна служба України складається з Державної метрологічної служби і метрологічних служб центральних органів виконавчої влади, підприємств і організацій.

Стаття 13. Державна метрологічна служба

1. Державна метрологічна служба організовує, провадить та координує діяльність, спрямовану на забезпечення єдності вимірювань у державі, а також здійснює державний метрологічний контроль і нагляд за додержанням вимог цього Закону, інших нормативно-правових актів і нормативних документів з метрології.

2. До Державної метрологічної служби належать:

- спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері метрології;
- національний науковий метрологічний центр, що належить до сфери управління ЦОВМ (далі - національний науковий метрологічний центр);
- державні наукові метрологічні центри, що належать до сфери управління ЦОВМ (далі - державні наукові метрологічні центри);
- територіальні (регіональні) органи ЦОВМ в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, містах обласного значення;
- державні служби:
- Державна служба єдиного часу і еталонних частот;
- Державна служба стандартних зразків складу та властивостей речовин і матеріалів;
- Державна служба стандартних довідкових даних про фізичні сталі та властивості речовин і матеріалів.

Стаття 14. Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері метрології

1. ЦОВМ здійснює державне управління забезпеченням єдності вимірювань в Україні.

2. До повноважень ЦОВМ належить проведення єдиної в державі технічної політики щодо забезпечення єдності вимірювань, у тому числі:

- організація проведення фундаментальних досліджень у сфері метрології;
- організація створення та функціонування еталонної бази України;
- встановлення порядку створення, затвердження, реєстрації, зберігання та застосування еталонів, а також звірення їх з еталонами інших держав та міжнародними еталонами;
- координація діяльності метрологічної служби України;
- розроблення та затвердження нормативно-правових актів у сфері метрології та метрологічної діяльності;
- затвердження типів засобів вимірювальної техніки та встановлення порядку ведення Державного реєстру засобів вимірювальної техніки;

- встановлення вимог до державних повірників метрологічних центрів і територіальних органів, повірників повірочних лабораторій підприємств і організацій, аудиторів з метрології, державних інспекторів з метрологічного нагляду та порядку їх атестації;
- встановлення вимог до розроблення та атестації методик виконання вимірювань та порядку ведення Державного реєстру методик виконання вимірювань, що застосовуються у сфері поширення державного метрологічного нагляду;
- встановлення порядку ведення обліку підприємств, організацій та фізичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності, які провадять діяльність, пов'язану з виробництвом, ремонтом, продажем і прокатом засобів вимірювальної техніки;
- організація та проведення державного метрологічного контролю і нагляду;
- визначення порядку встановлення приналежності технічних засобів до засобів вимірювальної техніки;
- затвердження норм часу на повірку засобів вимірювальної техніки;
- розроблення або участь у розробленні державних наукових і науково-технічних програм, що стосуються забезпечення єдності вимірювань;
- представництво та участь від України у міжнародних, європейських та інших регіональних організаціях з метрології.

3. Рішення ЦОВМ, прийняті в межах його повноважень, є обов'язковими для виконання центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, організаціями і фізичними особами.

Стаття 15. Національний науковий метрологічний центр, державні наукові метрологічні центри і територіальні органи

1. Національний науковий метрологічний центр виконує наукові фундаментальні та прикладні дослідження у сфері метрології та науково-дослідні роботи, пов'язані із створенням, удосконаленням, зберіганням, застосуванням первинних і вторинних еталонів, створенням систем передачі розмірів одиниць вимірювань, розробленням нормативних документів з метрології, формуванням державних програм з метрології та концепції розвитку державної метрологічної системи, а також здійснює державний метрологічний контроль та науково-методичне забезпечення метрологічної діяльності.

2. Державні наукові метрологічні центри виконують наукові прикладні дослідження у сфері метрології та науково-дослідні роботи, пов'язані із створенням, удосконаленням, зберіганням, застосуванням первинних і вторинних еталонів та створенням систем передачі розмірів одиниць вимірювань у закріплених за цими центрами видах і підвидах вимірювань, розробленням нормативних документів з метрології, а також здійснюють державний метрологічний контроль.

3. Територіальні органи виконують завдання і функції ЦОВМ у межах, визначених ЦОВМ, а також здійснюють державний метрологічний контроль і нагляд.

4. Метрологічні центри і територіальні органи за договорами з підприємствами, організаціями та фізичними особами крім робіт, передбачених

частинами першою - третьою цієї статті, можуть проводити калібрування, метрологічну атестацію і ремонт засобів вимірювальної техніки, метрологічну експертизу документації, атестацію у державній метрологічній системі калібрувальних і вимірювальних лабораторій, атестацію методик виконання вимірювань та надавати інші метрологічні послуги відповідно до цього Закону.

Стаття 16. Державні служби

1. Державна служба єдиного часу і еталонних частот здійснює міжрегіональну і міжгалузеву координацію та виконання робіт, спрямованих на забезпечення єдності вимірювань часу і частоти та визначення параметрів обертання Землі.

2. Державна служба стандартних зразків складу та властивостей речовин і матеріалів здійснює міжрегіональну і міжгалузеву координацію та забезпечує виконання робіт, пов'язаних з розробленням і впровадженням стандартних зразків складу та властивостей речовин і матеріалів.

3. Державна служба стандартних довідкових даних про фізичні сталі та властивості речовин і матеріалів здійснює міжрегіональну і міжгалузеву координацію та забезпечує виконання робіт, пов'язаних з розробленням і впровадженням стандартних довідкових даних про фізичні сталі та властивості речовин і матеріалів.

4. Положення про Державну службу єдиного часу і еталонних частот, Державну службу стандартних зразків складу та властивостей речовин і матеріалів, Державну службу стандартних довідкових даних про фізичні сталі та властивості речовин і матеріалів затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 17. Метрологічні служби центральних органів виконавчої влади, підприємств і організацій

1. Метрологічні служби можуть створюватися:

– у центральних органах виконавчої влади (у тому числі в їх центральних апаратах) - для координації робіт, пов'язаних із забезпеченням єдності вимірювань і здійсненням метрологічного контролю і нагляду;

– в органах управління об'єднань підприємств - для виконання делегованих підприємствами, що входять до складу об'єднань, функцій щодо забезпечення єдності вимірювань;

– на підприємствах і в організаціях - для забезпечення єдності вимірювань та здійснення метрологічного контролю і нагляду.

2. На підприємствах і в організаціях, які виконують роботи у сфері поширення державного метрологічного нагляду, обов'язково створюються метрологічні служби або призначаються особи, відповідальні за забезпечення єдності вимірювань.

3. Метрологічні служби центральних органів виконавчої влади, органів управління об'єднань підприємств, підприємств і організацій організують та виконують роботи, пов'язані із забезпеченням єдності вимірювань, основними з яких є:

– організація і здійснення метрологічного контролю і нагляду;

– розроблення методик виконання вимірювань, методик метрологічної атестації, перевірки та калібрування засобів вимірювальної техніки;

– організація подання на державні випробування і перевірку, а також організація проведення ремонту засобів вимірювальної техніки.

4. Положення про метрологічні служби центральних органів виконавчої влади, органів управління об'єднань підприємств, підприємств і організацій розробляються згідно з типовим положенням про ці служби, яке затверджується ЦОВМ.

5. Положення про метрологічні служби центральних органів виконавчої влади погоджуються з ЦОВМ, про головні та базові організації цих служб - з національним науковим метрологічним центром, про метрологічні служби підприємств і організацій - з територіальними органами за місцезнаходженням цих підприємств і організацій, про метрологічні служби органів управління об'єднань підприємств - з ЦОВМ або, за його дорученням, з територіальними органами за місцезнаходженням цих служб.

6. Головні та базові організації метрологічних служб центральних органів виконавчої влади (далі - головні та базові організації) повинні бути атестовані відповідним центральним органом виконавчої влади за участю національного наукового метрологічного центру в порядку, встановленому нормативно-правовим актом ЦОВМ.

Розділ IV

ДЕРЖАВНИЙ МЕТРОЛОГІЧНИЙ КОНТРОЛЬ І НАГЛЯД

Стаття 18. Мета державного метрологічного контролю і нагляду

Державний метрологічний контроль і нагляд здійснюються з метою перевірки додержання вимог цього Закону, інших нормативно-правових актів і нормативних документів з метрології.

Стаття 19. Об'єкти державного метрологічного контролю і нагляду

Об'єктами державного метрологічного контролю і нагляду є:

- засоби вимірювальної техніки;
- методики виконання вимірювань;
- кількість фасованого товару в упаковках.

Стаття 20. Сфера державного метрологічного контролю і нагляду

Державний метрологічний контроль і нагляд стосовно засобів вимірювальної техніки та методик виконання вимірювань поширюється на вимірювання, результати яких використовуються під час:

- робіт із забезпечення охорони здоров'я;
- робіт із забезпечення захисту життя та здоров'я громадян;
- контролю якості та безпеки продуктів харчування і лікарських засобів;
- контролю стану навколишнього природного середовища;
- контролю безпеки умов праці;
- геодезичних і гідрометеорологічних робіт;
- торговельно-комерційних операцій і розрахунків між покупцем (споживачем) і продавцем (постачальником, виробником, виконавцем), у тому числі у сферах побутових і комунальних послуг, телекомунікаційних послуг і послуг поштового зв'язку;

- податкових, банківських і митних операцій;
- обліку енергетичних і матеріальних ресурсів (електричної і теплової енергії, газу, води, нафтопродуктів тощо), за винятком внутрішнього обліку, який ведеться підприємствами, організаціями та фізичними особами - суб'єктами підприємницької діяльності;
- робіт, пов'язаних з державною реєстрацією земельних ділянок і нерухомого майна;
- робіт із забезпечення технічного захисту інформації, необхідність якого визначена законодавством;
- робіт, що виконуються за дорученням органів прокуратури та правосуддя;
- робіт з оцінки відповідності продукції, процесів, послуг;
- реєстрації національних і міжнародних спортивних рекордів.

Стаття 21. Види державного метрологічного контролю і нагляду

1. До державного метрологічного контролю належать:

- уповноваження та атестація у державній метрологічній системі;
- державні випробування засобів вимірювальної техніки і затвердження їх типів;
- державна метрологічна атестація засобів вимірювальної техніки;
- повірка засобів вимірювальної техніки.

2. До державного метрологічного нагляду належать:

- державний метрологічний нагляд за забезпеченням єдності вимірювань;
- державний метрологічний нагляд за кількістю фасованого товару в упаковках.

Стаття 22. Уповноваження та атестація у державній метрологічній системі

1. Уповноваження у державній метрологічній системі (далі - уповноваження) здійснюється відповідним органом з метою документального засвідчення компетентності і права підприємства та організації чи їх окремого підрозділу проводити державні випробування і повірку засобів вимірювальної техніки та атестацію методик виконання вимірювань.

2. Атестація у державній метрологічній системі (далі - атестація) здійснюється відповідним органом з метою документального засвідчення компетентності і права підприємства та організації чи їх окремого підрозділу проводити калібрування засобів вимірювальної техніки та вимірювання.

3. Уповноваження і атестація та оформлення їх результатів проводяться у порядку, встановленому нормативно-правовими актами ЦОВМ.

4. До проведення робіт з уповноваження та атестації залучаються аудиторі з метрології, атестовані в порядку, встановленому нормативно-правовим актом ЦОВМ.

5. Рішення щодо уповноваження та атестації приймає відповідно керівник органу з уповноваження або атестації.

У разі прийняття рішення про уповноваження або атестацію заявнику видається відповідно свідоцтво про уповноваження або атестацію встановленого ЦОВМ зразка, яке має строк дії до п'яти років.

У разі прийняття рішення про відмову в уповноваженні або атестації заявникові надсилається (видається) відповідне повідомлення у письмовій формі, в якому зазначаються підстави відмови.

6. Спори з питань уповноваження та атестації вирішуються ЦОВМ у порядку, встановленому нормативно-правовим актом цього органу, або в судовому порядку.

7. Органи з уповноваження та атестації або призначені ними організації періодично, але не частіше ніж один раз на рік, проводять відповідно перевірку уповноважених та атестованих метрологічних центрів, територіальних органів, підприємств і організацій та їх повірочних, калібрувальних і вимірювальних лабораторій, повірочних (калібрувальних) лабораторій іноземних виробників (далі - уповноважені або атестовані організації). Порядок проведення перевірки встановлюється нормативно-правовим актом ЦОВМ.

У разі виявлення порушень вимог, що ставляться до уповноважених або атестованих організацій, відповідний орган приймає рішення про тимчасове зупинення дії або визнання недійсним свідоцтва про уповноваження або атестацію.

Стаття 23. Органи з уповноваження

1. Органами з уповноваження на проведення державних випробувань та повірки засобів вимірювальної техніки є ЦОВМ, на проведення атестації методик виконання вимірювань - ЦОВМ та метрологічні центри (далі - органи з уповноваження).

2. ЦОВМ здійснюється уповноваження:

– метрологічних центрів і територіальних органів - на проведення державних приймальних і контрольних випробувань і повірки засобів вимірювальної техніки та на проведення атестації методик виконання вимірювань, що використовуються у сфері та/або поза сферою поширення державного метрологічного нагляду;

– головних і базових організацій метрологічних служб центральних органів виконавчої влади - на проведення державних приймальних випробувань засобів вимірювальної техніки, на які не поширюється державний метрологічний нагляд;

– повірочних лабораторій підприємств та організацій - на проведення повірки засобів вимірювальної техніки;

– повірочних лабораторій іноземних виробників - на проведення повірки засобів вимірювальної техніки, призначених для ввезення на територію України партіями.

За рішенням ЦОВМ окремі етапи проведення робіт з уповноваження можуть виконувати метрологічні центри.

3. Метрологічними центрами за рішенням ЦОВМ здійснюється уповноваження підприємств та організацій на проведення атестації методик виконання вимірювань, що використовуються у сфері та/або поза сферою поширення державного метрологічного нагляду.

4. Необхідність уповноваження метрологічних центрів, територіальних органів, підприємств і організацій на проведення атестації методик виконання вимірювань, що використовуються поза сферою поширення державного метрологічного нагляду, визначається відповідними метрологічними центрами, територіальними органами, підприємствами і організаціями.

Стаття 24. Органи з атестації

1. Органами з атестації на проведення калібрування засобів вимірювальної техніки та вимірювань є ЦОВМ, метрологічні центри та територіальні органи (далі - органи з атестації).

2. ЦОВМ здійснюється атестація:

1) *метрологічних центрів і територіальних органів на проведення:*

– калібрування засобів вимірювальної техніки для інших підприємств, організацій та для фізичних осіб;

– вимірювань у сфері та/або поза сферою поширення державного метрологічного нагляду;

2) *калібрувальних лабораторій іноземних виробників* - на проведення калібрування засобів вимірювальної техніки, призначених для ввезення на територію України партіями.

За рішенням ЦОВМ окремі етапи проведення робіт з атестації можуть виконувати метрологічні центри.

Необхідність проведення атестації метрологічних центрів і територіальних органів на проведення вимірювань поза сферою поширення державного метрологічного нагляду визначається відповідними метрологічними центрами та територіальними органами.

3. Національним науковим метрологічним центром здійснюється атестація калібрувальних лабораторій метрологічних служб або інших структурних підрозділів підприємств і організацій (далі - калібрувальні лабораторії підприємств та організацій) - на проведення калібрування засобів вимірювальної техніки для інших підприємств, організацій та для фізичних осіб.

4. Метрологічними центрами за рішенням ЦОВМ здійснюється атестація калібрувальних лабораторій підприємств та організацій, що не належать до сфери управління центральних органів виконавчої влади або належать до сфери управління цих органів (якщо ці органи не мають метрологічної служби з головними та/або базовими організаціями), - на проведення калібрування засобів вимірювальної техніки для власних потреб цих підприємств та організацій.

5. Територіальними органами здійснюється атестація вимірювальних лабораторій підприємств та організацій, що не належать до сфери управління центральних органів виконавчої влади або належать до сфери управління цих органів (якщо це передбачено законодавством або якщо ці органи не мають метрологічної служби з головними та/або базовими організаціями), - на проведення вимірювань у сфері та/або поза сферою поширення державного метрологічного нагляду.

6. В атестації вимірювальних лабораторій підприємств і організацій на проведення вимірювань у сфері поширення державного метрологічного нагляду можуть брати участь метрологічні служби інших підприємств і організацій, головні чи базові організації, що входять до складу метрологічної служби (у разі її наявності) центрального органу виконавчої влади, до повноважень якого належить реалізація державної політики у сфері діяльності відповідних підприємств і організацій.

7. Необхідність атестації калібрувальних лабораторій підприємств і організацій на проведення калібрування засобів вимірювальної техніки для власних потреб цих підприємств і організацій, а також атестації вимірювальних лабораторій підприємств і організацій на проведення вимірювань поза сферою поширення державного метрологічного нагляду визначається відповідними підприємствами і організаціями.

Стаття 25. Обов'язки уповноважених або атестованих організацій

Уповноважені або атестовані організації повинні:

- додержуватися вимог нормативно-правових актів і нормативних документів з метрології, відповідно до яких вони були уповноважені або атестовані;
- посилатися на уповноваження або атестацію тільки стосовно тих робіт, на здійснення яких їх уповноважено або атестовано;
- оплачувати всі роботи, пов'язані з їх уповноваженням або атестацією;
- припинити посилання на уповноваження або атестацію у своїй документації та рекламі у разі тимчасового зупинення дії або визнання недійсним свідоцтва про уповноваження або атестацію.

Стаття 26. Державні випробування засобів вимірювальної техніки і затвердження їх типів

1. Засоби вимірювальної техніки, призначені для серійного виробництва в Україні або для ввезення на територію України партіями, підлягають державним приймальним та контрольним випробуванням з метою затвердження типів цих засобів або контролю їх відповідності затвердженим типам і обов'язковим вимогам нормативних документів з метрології.

Затвержені типи засобів вимірювальної техніки заносяться ЦОВМ до Державного реєстру засобів вимірювальної техніки у порядку, встановленому нормативним документом з метрології цього органу.

2. Державним приймальним і контрольним випробуванням не підлягають засоби вимірювальної техніки, призначені для використання фізичними особами, що не є суб'єктами підприємницької діяльності, у побутовій сфері для їх власних потреб, на які не поширюється державний метрологічний нагляд. Порядок встановлення приналежності засобів вимірювальної техніки до таких, що призначені для використання у побутовій сфері та не підлягають державним приймальним і контрольним випробуванням, визначається нормативно-правовим актом ЦОВМ.

3. Державні приймальні випробування засобів вимірювальної техніки проводяться метрологічними центрами і територіальними органами, уповноваженими на проведення цих випробувань.

Державні контрольні випробування засобів вимірювальної техніки, призначених для серійного виробництва в Україні, проводяться територіальними органами, уповноваженими на проведення цих випробувань.

Державні контрольні випробування засобів вимірювальної техніки, призначених для ввезення на територію України партіями, проводяться метрологічними центрами та територіальними органами, уповноваженими на проведення державних приймальних випробувань цих засобів.

4. Державні приймальні випробування засобів вимірювальної техніки, на які не поширюється державний метрологічний нагляд, можуть проводитися головними та базовими організаціями метрологічних служб центральних органів виконавчої влади, уповноваженими на проведення цих випробувань.

5. Державні приймальні і контрольні випробування та оформлення їх результатів проводяться у порядку, встановленому нормативними документами з метрології ЦОВМ.

6. На засоби вимірювальної техніки, типи яких затверджено ЦОВМ, та/або на їх експлуатаційну документацію наноситься знак затвердження типу, форму якого встановлює ЦОВМ.

Стаття 27. Державна метрологічна атестація засобів вимірювальної техніки

1. Засоби вимірювальної техніки, не призначені для серійного виробництва в Україні або для ввезення на територію України партіями, на які поширюється державний метрологічний нагляд, підлягають державній метрологічній атестації.

2. Державна метрологічна атестація засобів вимірювальної техніки здійснюється метрологічними центрами, територіальними органами та метрологічними службами підприємств і організацій, уповноваженими на проведення державних випробувань чи перевірки аналогічних засобів.

3. Державна метрологічна атестація та оформлення її результатів проводяться у порядку, встановленому нормативними документами з метрології ЦОВМ.

Стаття 28. Перевірка засобів вимірювальної техніки

1. Засоби вимірювальної техніки, що перебувають в експлуатації, випускаються з серійного виробництва, ремонту та у продаж, видаються напрокат, на які поширюється державний метрологічний нагляд, підлягають перевірці.

Перевірці також підлягають:

- вихідні і робочі еталони метрологічних центрів та територіальних органів;
- вихідні еталони підприємств і організацій;
- засоби вимірювальної техніки, що застосовуються під час державних випробувань, державної метрологічної атестації та перевірки засобів вимірювальної техніки, а також під час калібрування засобів вимірювальної техніки для інших підприємств, організацій та для фізичних осіб.

2. Засоби вимірювальної техніки, що перебувають в експлуатації, підлягають періодичній перевірці через міжповірочні інтервали, порядок встановлення яких визначається нормативно-правовим актом ЦОВМ.

Підприємства, організації та фізичні особи зобов'язані своєчасно (з урахуванням установлених міжповірочних інтервалів) подавати засоби вимірювальної техніки на повірку.

3. Порядок подання фізичними особами, що не є суб'єктами підприємницької діяльності, - власниками засобів вимірювальної техніки (результати вимірювань якими використовуються для здійснення розрахунків за спожиті для побутових потреб електричну і теплову енергію, газ і воду) на періодичну повірку цих засобів та оплати за роботи, пов'язані з повіркою, встановлюється Кабінетом Міністрів України. Періодична повірка, обслуговування та ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) зазначених засобів вимірювальної техніки здійснюються за рахунок підприємств і організацій, які надають послуги з електро-, тепло-, газо- і водопостачання.

4. Переліки засобів вимірювальної техніки, що перебувають в експлуатації та підлягають повірці, складаються їх користувачами (за винятком фізичних осіб, що не є суб'єктами підприємницької діяльності) і подаються на погодження до відповідного територіального органу.

Порядок складання цих переліків встановлюється нормативно-правовим актом ЦОВМ.

5. Повірка засобів вимірювальної техніки проводиться територіальними органами, уповноваженими на її проведення. У разі якщо територіальні органи через відсутність відповідних еталонів не можуть провести повірку окремих типів засобів вимірювальної техніки, повірка цих засобів проводиться метрологічними центрами, уповноваженими на її проведення.

Повірка здійснюється посадовими особами територіальних органів і метрологічних центрів - державними повірниками, атестованими у порядку, встановленому нормативно-правовим актом ЦОВМ.

6. Повірка засобів вимірювальної техніки з використанням первинних і вторинних еталонів проводиться метрологічними центрами та територіальними органами, в яких зберігаються відповідні еталони. Повірка здійснюється вченими зберігачами цих еталонів.

7. Повірка засобів вимірювальної техніки, призначених для ввезення на територію України партіями, проводиться під час їх випуску з виробництва повірочними лабораторіями іноземних виробників, уповноваженими на її проведення.

8. Повірку засобів вимірювальної техніки під час експлуатації та випуску з виробництва і ремонту можуть виконувати повірочні лабораторії підприємств і організацій, уповноважені на її проведення.

Повірка проводиться працівниками цих лабораторій, атестованими як повірники у порядку, встановленому нормативно-правовим актом ЦОВМ.

За порушення умов і правил проведення повірки засобів вимірювальної техніки керівники та посадові особи відповідних підприємств і організацій несуть відповідальність згідно із законом.

9. Повірка та оформлення її результатів проводяться у порядку, встановленому нормативними документами з метрології ЦОВМ.

10. Місцеві органи виконавчої влади повинні сприяти проведенню повірки засобів вимірювальної техніки на місці їх експлуатації, у тому числі:

- надавати відповідні приміщення;
- забезпечувати допоміжним персоналом і транспортом;
- повідомляти власників і користувачів засобів вимірювальної техніки про час і місце проведення повірки.

Стаття 29. Державний метрологічний нагляд за забезпеченням єдності вимірювань

1. Державний метрологічний нагляд за забезпеченням єдності вимірювань поширюється на центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, організації та фізичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності.

2. У центральних та місцевих органах виконавчої влади, органах місцевого самоврядування та в органах управління об'єднань підприємств проводиться перевірка додержання вимог цього Закону, інших нормативно-правових актів і нормативних документів з метрології.

На підприємствах, в організаціях і у фізичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності, крім того, проводиться перевірка:

- стану і застосування засобів вимірювальної техніки;
- застосування атестованих методик виконання вимірювань і правильності виконання вимірювань;
- додержання умов і правил проведення державних випробувань, повірки, калібрування, ввезення, випуску з виробництва, ремонту та у продаж і видачі напрокат засобів вимірювальної техніки, проведення вимірювань та атестації методик виконання вимірювань.

3. Державний метрологічний нагляд за забезпеченням єдності вимірювань та оформлення його результатів здійснюються в порядку, встановленому нормативно-правовими актами ЦОВМ.

Стаття 30. Державний метрологічний нагляд за кількістю фасованого товару в упаковках

1. Державному метрологічному нагляду за кількістю фасованого товару в упаковках підлягають готові упаковки будь-якого виду під час фасування і продажу товару в разі, якщо вміст цих упаковок не може бути змінений без їх розкривання чи деформування, а кількість товару подана в одиницях маси, об'єму чи іншої фізичної величини.

2. На упаковці фасованого товару мають бути зазначені номінальна кількість товару в одиницях маси, об'єму або іншої фізичної величини, а також гранично допустимі відхилення від номінальної кількості або зроблено посилання на нормативний документ, за яким їх встановлено.

3. Державний метрологічний нагляд за кількістю фасованого товару в упаковках та оформлення його результатів здійснюються в порядку, встановленому нормативно-правовими актами ЦОВМ.

Стаття 31. Головні державні інспектори, їхні заступники і державні інспектори з метрологічного нагляду

1. Державний метрологічний нагляд здійснюють посадові особи ЦОВМ та його територіальних органів:

– головний державний інспектор України з метрологічного нагляду та його заступники (далі - головний державний інспектор України та його заступники), якими за посадою є відповідно керівник ЦОВМ та його заступники;

– головні державні інспектори Автономної Республіки Крим, області, міста з метрологічного нагляду та їхні заступники (далі - головні державні інспектори Автономної Республіки Крим, області, міста та їхні заступники), якими за посадою є відповідно керівники територіальних органів та їхні заступники;

– державні інспектори з метрологічного нагляду (далі - державні інспектори), якими за посадою є відповідно керівники підрозділів, їхні заступники та спеціалісти ЦОВМ, керівники підрозділів, їхні заступники та спеціалісти територіальних органів, на яких покладено здійснення державного метрологічного нагляду.

2. Державні інспектори повинні бути атестовані у порядку, встановленому нормативно-правовим актом ЦОВМ.

Стаття 32. Права і обов'язки головних державних інспекторів, їхніх заступників і державних інспекторів з метрологічного нагляду

1. Головний державний інспектор України та його заступники, головні державні інспектори Автономної Республіки Крим, області, міста, їхні заступники (далі - головні державні інспектори та їхні заступники) і державні інспектори під час виконання своїх обов'язків мають право:

– безперешкодно (з пред'явленням службового посвідчення) відвідувати центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, організації та фізичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності з додержанням установлених у них порядку і режиму роботи;

– перевіряти діяльність центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, організацій та фізичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності щодо додержання вимог цього Закону, інших нормативно-правових актів і нормативних документів з метрології (далі - метрологічні вимоги), а також використовувати при цьому їх технічні засоби та залучати до перевірок їх працівників;

– одержувати необхідні відомості та матеріали з метрологічної діяльності.

2. Державні інспектори крім дій, передбачених частиною першою цієї статті, мають також право:

– направляти засоби вимірювальної техніки на інспекційну повірку;

– перевіряти правильність віднесення засобів вимірювальної техніки до таких, що підлягають повірці;

– перевіряти кількість фасованого товару в упаковках під час його фасування та продажу, відбирати для цього зразки упаковок фасованих товарів і у разі потреби розкривати готові упаковки. При цьому кількість зразків упаковок, які повинні бути відібрані для перевірки, та випадки, коли

розкриваються готові упаковки, визначаються у порядку, встановленому нормативно-правовим актом ЦОВМ. Збитки, завдані внаслідок розкривання упаковок, зараховуються до витрат їх власників;

– користуватися проїзними квитками для проїзду в міському пасажирському транспорті (крім таксі), які можуть закуповуватися за рахунок асигнувань, передбачених у кошторисі на утримання організації, у штаті якої ці інспектори перебувають.

3. У разі виявлення порушень метрологічних вимог головні державні інспектори та їхні заступники і державні інспектори мають право:

– забороняти застосування, випуск з ремонту та у продаж і видачу напрокат засобів вимірювальної техніки;

– анулювати результати повірки засобів вимірювальної техніки;

– давати приписи та встановлювати строки усунення порушень метрологічних вимог;

– забороняти реалізацію партій фасованого товару, з яких відбиралися зразки упаковок фасованих товарів;

– забороняти виконання робіт, пов'язаних з вимірюваннями;

– складати протоколи про адміністративні правопорушення у сфері метрологічної діяльності;

– вносити пропозиції про тимчасове зупинення дії або анулювання свідоцтв про уповноваження на проведення державних випробувань і повірки засобів вимірювальної техніки та атестації методик виконання вимірювань, атестатів акредитації на проведення калібрування засобів вимірювальної техніки та свідоцтв про атестацію на проведення калібрування засобів вимірювальної техніки та вимірювань;

– вносити пропозиції щодо передання до правоохоронних органів матеріалів про порушення метрологічних вимог.

4. У разі виявлення порушень метрологічних вимог головні державні інспектори та їхні заступники крім дій, передбачених частиною третьою цієї статті, мають також право:

– забороняти випуск з виробництва засобів вимірювальної техніки;

– розглядати справи про адміністративні правопорушення у сфері метрологічної діяльності і накладати адміністративні стягнення відповідно до закону;

– надсилати правоохоронним органам матеріали про порушення метрологічних вимог у випадках, передбачених законодавством.

5. Поновлення застосування, випуску з виробництва, ремонту та у продаж і видачі напрокат засобів вимірювальної техніки, реалізації партій фасованих товарів в упаковках, виконання робіт, пов'язаних з вимірюваннями, проводиться на підставі позитивних висновків повторної перевірки державним інспектором, витрати на яку оплачують відповідні підприємства, організації та фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності.

6. справи про адміністративні правопорушення у сфері метрологічної діяльності розглядаються ЦОВМ та його територіальними органами за їх місцезнаходженням.

7. Державні інспектори зобов'язані проводити державний метрологічний нагляд з додержанням вимог цього Закону, інших нормативно-правових актів і нормативних документів з метрології ЦОВМ.

Стаття 33. Правовий захист головних державних інспекторів, їхніх заступників і державних інспекторів

1. Головні державні інспектори, їхні заступники і державні інспектори (далі - державні інспектори) під час виконання своїх обов'язків перебувають під захистом закону.

Держава гарантує захист життя, здоров'я, честі, гідності та майна державних інспекторів і членів їхніх сімей від злочинних посягань та інших протиправних дій у зв'язку з виконанням державними інспекторами своїх обов'язків.

2. Державні інспектори підлягають обов'язковому державному страхуванню.

Порядок та умови страхування державних інспекторів визначаються Кабінетом Міністрів України.

3. За образу державного інспектора, а також опір, погрозу, насильство та за інші дії, які перешкоджають виконанню покладених на нього обов'язків, винні особи притягаються до відповідальності згідно із законом.

4. У разі каліцтва, інвалідності чи іншого ушкодження здоров'я, що сталися у зв'язку з виконанням службових обов'язків, державному інспектору виплачується компенсація в розмірі від річного до п'ятирічного грошового утримання залежно від ступеня втрати працездатності, а у разі його загибелі - сім'ї загиблого виплачується одноразова допомога в розмірі десятирічного грошового утримання за останньою посадою, яку він займав.

Збитки, завдані майну державного інспектора або членів його сім'ї у зв'язку з виконанням ним службових обов'язків, компенсуються в повному обсязі за рахунок коштів державного бюджету з наступним стягненням цієї суми з винних осіб.

Стаття 34. Відносини ЦОВМ та його територіальних органів з правоохоронними органами

Працівники правоохоронних органів повинні надавати допомогу державним інспекторам у виконанні ними службових обов'язків та припиняти незаконні дії осіб, які перешкоджають виконанню обов'язків, покладених на державних інспекторів.

Стаття 35. Права і обов'язки державних повірників

1. Державні повірники, виконуючи свої обов'язки, мають право:

- безперешкодно, з пред'явленням службового посвідчення, відвідувати підприємства і організації з додержанням встановлених у них порядку і режиму роботи для виконання повірочних робіт;
- брати участь у здійсненні державного метрологічного контролю і нагляду;
- проводити контроль стану і застосування засобів вимірювальної техніки, які використовуються у сфері поширення державного метрологічного нагляду;

– використовувати технічні засоби (необхідні для проведення повірки засобів вимірювальної техніки), що належать підприємствам і організаціям, на яких здійснюється повірка, та залучати до проведення повірки працівників цих підприємств і організацій.

2. У разі якщо за результатами повірки встановлено, що засоби вимірювальної техніки не відповідають вимогам нормативних документів з метрології, державні повірники мають право:

- вносити пропозиції щодо заборони використання або випуску з виробництва та ремонту засобів вимірювальної техніки;
- анулювати результати повірки засобів вимірювальної техніки;
- вносити пропозиції щодо скорочення міжповірочного інтервалу в разі, якщо засоби вимірювальної техніки не відповідають встановленим метрологічним вимогам за діючим міжповірочним інтервалом.

3. Державні повірники зобов'язані проводити повірку з додержанням вимог відповідних нормативних документів з метрології.

Стаття 36. Розгляд скарг на рішення ЦОВМ, його метрологічних центрів і територіальних органів та їх посадових осіб

1. Скарги на рішення ЦОВМ, його метрологічних центрів і територіальних органів, їх посадових осіб, а також на дії цих осіб розглядаються в порядку, встановленому законодавством.

2. Подання скарги не зупиняє виконання рішень ЦОВМ, його метрологічних центрів і територіальних органів, їх посадових осіб, а також дії цих осіб.

Розділ V **МЕТРОЛОГІЧНИЙ КОНТРОЛЬ І НАГЛЯД**

Стаття 37. Види метрологічного контролю і нагляду, що здійснюють метрологічні служби центральних органів виконавчої влади, підприємств і організацій

1. До метрологічного контролю належать:

- атестація калібрувальних і вимірювальних лабораторій підприємств і організацій;
- метрологічна атестація засобів вимірювальної техніки;
- калібрування засобів вимірювальної техніки;
- метрологічна експертиза документації та атестація методик виконання вимірювань.

2. Метрологічний контроль здійснюється метрологічними службами центральних органів виконавчої влади, їх головними і базовими організаціями, метрологічними службами підприємств і організацій.

3. Головними і базовими організаціями, атестованими відповідно до частини шостої статті 17 цього Закону, проводиться атестація калібрувальних і вимірювальних лабораторій підприємств і організацій, що належать до сфери управління відповідних центральних органів виконавчої влади або не належать до цієї сфери, але належать до сфери, в якій реалізація державної політики належить

до повноважень цих органів (за винятком вимірювальних лабораторій, атестація яких згідно із законодавством здійснюється територіальними органами), - на проведення відповідно калібрування засобів вимірювальної техніки для власних потреб цих підприємств і організацій та вимірювань у сфері та/або поза сферою поширення державного метрологічного нагляду.

При цьому атестація зазначених лабораторій може здійснюватися головними і базовими організаціями або, відповідно до частин четвертої, п'ятої та сьомої статті 24 цього Закону, - метрологічними центрами та територіальними органами.

4. Атестація калібрувальних і вимірювальних лабораторій головних і базових організацій на проведення робіт, зазначених у частині третій цієї статті, здійснюється метрологічними службами відповідних центральних органів виконавчої влади.

5. Головними і базовими організаціями метрологічних служб центральних органів виконавчої влади, метрологічними службами підприємств і організацій проводиться метрологічна атестація та калібрування засобів вимірювальної техніки, метрологічна експертиза документації та атестація методик виконання вимірювань відповідно до цього Закону.

6. Метрологічний нагляд здійснюється за забезпеченням єдності вимірювань.

7. Метрологічний нагляд здійснюється:

- метрологічними службами центральних органів виконавчої влади - на підприємствах і в організаціях, що належать до сфери їх управління;
- головними і базовими організаціями метрологічних служб центральних органів виконавчої влади - на підприємствах і в організаціях, що належать до сфери управління цих органів, визначених положеннями про відповідні головні і базові організації;
- метрологічними службами підприємств і організацій - на відповідних підприємствах і в організаціях.

Стаття 38. Атестація калібрувальних і вимірювальних лабораторій підприємств і організацій

1. Атестація вимірювальних лабораторій підприємств та організацій на проведення вимірювань у сфері поширення державного метрологічного нагляду здійснюється за обов'язкової участі територіального органу за місцезнаходженням відповідних підприємств та організацій.

2. Атестація калібрувальних і вимірювальних лабораторій підприємств і організацій на проведення відповідно калібрування засобів вимірювальної техніки для власних потреб цих підприємств і організацій та вимірювань поза сферою поширення державного метрологічного нагляду здійснюється з урахуванням частини сьомої статті 24 цього Закону.

3. Вимоги щодо порядку проведення атестації калібрувальних та вимірювальних лабораторій підприємств і організацій, а також обов'язки атестованих лабораторій визначені відповідно у статтях 22 і 25 цього Закону.

Стаття 39. Метрологічна атестація засобів вимірювальної техніки

1. Засоби вимірювальної техніки, не призначені для серійного виробництва або для ввезення на територію України партіями, на які не поширюється державний метрологічний нагляд, підлягають метрологічній атестації.

2. Метрологічна атестація та оформлення її результатів проводяться в порядку, встановленому нормативними документами з метрології ЦОВМ.

Стаття 40. Калібрування засобів вимірювальної техніки

1. Засоби вимірювальної техніки, призначені для серійного виробництва в Україні або для ввезення на територію України партіями, на які не поширюється державний метрологічний нагляд, підлягають калібруванню під час випуску з виробництва та ремонту.

Необхідність проведення калібрування засобів вимірювальної техніки під час експлуатації визначається їх користувачем.

2. Калібрування засобів вимірювальної техніки для інших підприємств, організацій та для фізичних осіб проводиться метрологічними центрами, територіальними органами, калібрувальними лабораторіями підприємств і організацій, атестованими на його проведення або акредитованими на проведення калібрування цих засобів відповідно до закону.

3. Калібрування засобів вимірювальної техніки для інших підприємств, організацій та для фізичних осіб може проводитися метрологічними центрами, територіальними органами та повірочними лабораторіями підприємств і організацій, уповноваженими на проведення повірки цих або аналогічних засобів.

4. Калібрування засобів вимірювальної техніки, призначених для ввезення на територію України партіями, проводиться під час випуску їх з виробництва калібрувальними або повірочними лабораторіями іноземних виробників, відповідно атестованими на його проведення або уповноваженими на проведення повірки цих або аналогічних засобів згідно з цим Законом.

5. Калібрування засобів вимірювальної техніки з використанням первинних і вторинних еталонів проводиться метрологічними центрами та територіальними органами, в яких зберігаються ці еталони.

6. Калібрування та оформлення його результатів проводяться в порядку, встановленому нормативними документами з метрології ЦОВМ.

Стаття 41. Метрологічна експертиза документації та атестація методик виконання вимірювань

Метрологічна експертиза документації (технічних завдань, нормативних документів, конструкторської, проектної та технологічної документації) та звітів про геологічне вивчення надр, а також атестація методик виконання вимірювань здійснюються відповідно до нормативних документів з метрології.

Стаття 42. Метрологічний нагляд за забезпеченням єдності вимірювань

1. Під час метрологічного нагляду за забезпеченням єдності вимірювань проводиться перевірка:

- стану і застосування засобів вимірювальної техніки;

- застосування методик виконання вимірювань;
- правильності виконання вимірювань;
- своєчасності надання засобів вимірювальної техніки на повірку і калібрування;
- додержання умов і правил проведення повірки і калібрування засобів вимірювальної техніки та проведення вимірювань, що відповідно виконуються уповноваженими повірочними та атестованими калібрувальними та вимірювальними лабораторіями;
- додержання вимог нормативних документів з метрології.

2. Метрологічні служби центральних органів виконавчої влади, підприємств і організацій мають право за результатами метрологічного нагляду видавати приписи щодо припинення порушень метрологічних вимог та усунення виявлених недоліків.

3. Порядок проведення метрологічного нагляду за забезпеченням єдності вимірювань, видачі приписів за результатами метрологічного нагляду встановлюється центральними органами виконавчої влади, підприємствами і організаціями з додержанням вимог законодавства.

Стаття 43. Особливості метрологічної діяльності у сфері оборони України

Особливості метрологічної діяльності у сфері оборони України регламентуються окремим положенням (328-2006-п), яке затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням Міністерства оборони України і ЦОВМ та не повинно суперечити цьому Закону.

Стаття 44. Особливості метрологічної діяльності у сфері наукових досліджень і розробок в Україні

Особливості метрологічної діяльності у сфері наукових досліджень і розробок в Україні регламентуються окремим положенням, яке затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням Національної академії наук України і ЦОВМ та не повинно суперечити цьому Закону.

Розділ VI

ФІНАНСУВАННЯ МЕТРОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 45. Фінансування діяльності Державної метрологічної служби

1. Фінансування діяльності Державної метрологічної служби здійснюється за рахунок:

- коштів державного бюджету;
- надходжень від виконання робіт з державного метрологічного контролю, інших метрологічних робіт та надання метрологічних послуг;
- коштів від виконання науково-дослідних робіт;
- інших надходжень, передбачених законом.

2. Обов'язковому фінансуванню за рахунок коштів Державного бюджету України підлягають:

- наукові фундаментальні та прикладні дослідження і розроблення нормативних документів у сфері метрології;

– створення і вдосконалення первинних і вторинних еталонів, утримання та експлуатація державних еталонів, а також звірення державних еталонів з національними еталонами інших держав і міжнародними еталонами;

– роботи, пов'язані з діяльністю державних служб єдиного часу і еталонних частот, стандартних зразків складу та властивостей речовин і матеріалів, стандартних довідкових даних про фізичні сталі та властивості речовин і матеріалів;

– роботи, пов'язані з виконанням державних та багатогалузевих науково-технічних програм у сфері метрології;

– участь у роботі міжнародних, європейських та інших регіональних організацій з метрології;

– роботи з державного метрологічного нагляду.

Кошти на виконання перелічених робіт визначаються щорічно під час формування Державного бюджету України та Державної програми економічного і соціального розвитку України на відповідний рік.

Замовником зазначених робіт, що проводяться за кошти Державного бюджету України, є ЦОВМ, а замовлення робіт здійснюється без проведення торгів (конкурсів, тендерів).

3. У соціально-економічних і науково-технічних програмах обов'язково повинні передбачатися розділи з метрологічного забезпечення та визначатися джерела фінансування робіт щодо виконання завдань цих розділів.

Стаття 46. Оплата метрологічних робіт та використання коштів, отриманих за виконання цих робіт і надання метрологічних послуг.

1. Підприємства, організації та фізичні особи оплачують метрологічні роботи, пов'язані із здійсненням на госпрозрахункових засадах усіх видів державного метрологічного контролю, визначених статтею 21, а також послуги, передбачені частиною четвертою статті 15 цього Закону, в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

2. Кошти, отримані за виконання робіт та надання послуг, зазначених у частині першій цієї статті, можуть використовуватися метрологічними центрами і територіальними органами для забезпечення їх виробничої та наукової діяльності.

Стаття 47. Фінансування діяльності метрологічних служб центральних органів виконавчої влади, підприємств і організацій.

1. Метрологічні служби центральних органів виконавчої влади, а також підприємств і організацій, що належать до сфери їх управління, які фінансуються з Державного бюджету України, виконують всі роботи, пов'язані із забезпеченням єдності вимірювань, за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на їх утримання на відповідний рік, згідно з їх розрахунками, а також коштів, одержаних за надання метрологічних послуг.

2. Фінансування діяльності метрологічних служб інших підприємств і організацій проводиться за рахунок коштів цих підприємств і організацій.

Розділ VII

ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ МЕТРОЛОГІЧНИХ РОБІТ, ПРОВЕДЕНИХ В ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВАХ

Стаття 48. Визнання результатів метрологічних робіт, проведених в іноземних державах.

Відповідно до міжнародних договорів України можуть визнаватися результати державних випробувань, затвердження типу, повірки, калібрування і метрологічної атестації засобів вимірювальної техніки, вимірювань, атестації методик виконання вимірювань, проведених в іноземних державах.

Розділ VIII

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО МЕТРОЛОГІЮ ТА МЕТРОЛОГІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Стаття 49. Відповідальність за порушення законодавства про метрологію та метрологічну діяльність.

Особи, винні в порушенні законодавства про метрологію та метрологічну діяльність, притягаються до дисциплінарної, цивільної, адміністративної чи кримінальної відповідальності.

Розділ IX

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2005 року.

2. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) у Кодексі України про адміністративні правопорушення (80731-10) (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., додаток до N 51, ст. 1122):

– в абзаці першому статті 171 слова "державної метрологічної атестації; неповідомлення" замінити словами "державної метрологічної атестації; порушення умов і правил проведення ремонту засобів вимірювальної техніки; неповідомлення", а слова "Держстандарту України" - словами "спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері метрології";

– в абзаці першому статті 171-1 слова "неакредитованими повірочними та калібрувальними" замінити словами "неуповноваженими повірочними та неатестованими або неакредитованими калібрувальними", а слова "з використанням неатестованих методик або неакредитованими" - словами "у цих сферах з використанням неатестованих методик або неатестованими вимірювальними";

2) частину першу статті 10 Закону України "Про державні нагороди України" (1549-14) (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., N 21, ст. 162; 2002 р., N 8, ст. 62; із змінами, внесеними Законом України (1705-15) від 11 травня 2004 року N 1705-IV) після абзацу двадцятого доповнити новим абзацом такого змісту: "Заслужений метролог України".

У зв'язку з цим абзаци двадцять перший - тридцять шостий вважати відповідно абзацами двадцять другим - тридцять сьомим.

3. До приведення нормативно-правових актів у відповідність із нормами цього Закону вони діють у частині, що не суперечить цьому Закону.

4. Атестати акредитації на право проведення державних випробувань, повірки і калібрування засобів вимірювальної техніки, вимірювань, атестації

методик виконання вимірювань, видані в установленому порядку до набрання чинності цим Законом, зберігають чинність протягом визначеного в них строку.

5. Кабінету Міністрів України протягом шести місяців з дня опублікування цього Закону:

– внести до Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законодавчих актів у відповідність із цим Законом;

– забезпечити приведення своїх нормативно-правових актів, а також нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади у відповідність з нормами цього Закону. *Взято з сайту*

Завдання 4

Розгляд знаків відповідності якості продукції. Розгляд прикладів сертифікації та систем менеджменту якості.

Методичні вказівки для вирішення завдання 4

Затверджений і періодично змінюється перелік продукції, робіт і послуг, що підлягають обов'язковій сертифікації. З травня 2001 р. стосунки, що виникають в процесі сертифікації продукції, СМЯ, персоналу, систем управління довіллям, регулюються Законом України "Про підтвердження відповідності». Згідно йому органи з сертифікації можуть бути будь-якої форми власності.

Сертифікація продукції - це діяльність по встановленню її відповідності обов'язковим вимогам стандартів і інших нормативних документів, що проводиться органом з сертифікації. У разі позитивного результату сертифікації підприємству видається сертифікат відповідності, що дає право виробляти і продавати продукцію на внутрішньому ринку або імпортувати до України, а також маркірувати її знаком відповідності (*рис. 1 і додаток А*):

а

б

Рис. 1 – Знак відповідності:

а — об'єкти обов'язкової сертифікації;

б — об'єкти добровільної сертифікації.

Термін дії сертифікату встановлюється органом з сертифікації і може бути різним. Наприклад, на весь період серійного випуску вітчизняної продукції, на три або один рік, на один виріб або партію товарів, що імпортуються. Орган з сертифікації має право зупинити дію сертифікату і заборонити випуск продукції, якщо встановить, що вона перестала відповідати встановленим вимогам.

Приклад сертифікату на систему якості наведено в *додатку В*.

Додаток А

ЗНАКИ СООТВЕТСТВИЯ

Австралия		Польша	
Австрия		Россия	
Бельгия		Страны ЕС	
Болгария		Турция	
Великобритания		Финляндия	
Германия		Франция	
Италия		Швеция	
Канада		Япония	
Норвегия			

Додаток В

Примеры сертификатов

**ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ПО СТАНДАРТИЗАЦІЇ, МЕТРОЛОГІЇ ТА СЕРТИФІКАЦІЇ
(ДЕРЖСТАЦІАРТ УКРАЇНИ)**
Система сертифікації УкрСЕПРО

СЕРТИФІКАТ НА СИСТЕМУ ЯКОСТІ

Зареєстрований у Реєстрі
Систем сертифікації УкрСЕПРО
№ 20. Березень 2009 р.
№ **UA2.003.122**
Дійсний до 18. Березня 2013 р.

Цим сертифікатом повідомляється, що система якості стосовно виробництва продукції кабельно-проводникової продукції згідно додатку 1, ОКД 35 0000, ОКД 18 4000, ОКД 17 1000, ОКД 34 0000

яка випускається ЗАТ завод "Підонкабель", Україна, 61099, м. Харків, вул. Автогрома, 7. ОКД 17 1000, ОКД 34 0000

згідно з НД наведено в додатку 2 до сертифіката на систему якості

відповідає вимогам ДСТУ ISO 9001:2005 Система якості. Модель забезпечення якості в процесі проектування, виробництва, монтажу та обслуговування

Контроль відповідності сертифікованої системи якості вимогам технічного стандарту здійснюється шляхом щорічного нагляду, періодичності і процедури якого регламентуються програмою.

Сертифікат виданий Органом з сертифікації систем якості - Харківським Державним комітетом стандартизації, метрології та сертифікації, Україна, 61002, м. Харків, вул. Митрофановська, 36. (Агент акредитації №UA5.001.003 від 29.10.99р.) на підставі наданих параметрів та оцінки системи якості.

Керівник органу з сертифікації систем якості
Печать

12
ОРГАН
СЕРТИФІКАЦІЇ
UA2.003.007

[Signature] Москаленко

ДЕРЖАВНИЙ КОМПІТЕТ УКРАЇНИ
ПО СТАНДАРТИЗАЦІЇ, МЕТРОЛОГІЇ ТА СЕРТИФІКАЦІЇ
(ДЕРЖСТАНДАРТ УКРАЇНИ)

Система сертифікації УкрСЕПРО

ДОДАТОК №1
до сертифіката на систему якості
№UA2.003.122 від 20.03.2000 р.

Назва продукції

- 1 Кабелі силові з паперовою просякнутою ізоляцією та пластмасовою ізоляцією;
 - 2 Кабелі сигнально-блокувальні;
 - 3 Кабелі контрольні;
 - 4 Кабелі та проводи телефонні;
 - 5 Кабелі радіочастотні;
 - 6 Проводи установочні;
 - 7 Проводи з'єднувальні;
 - 8 Проводи неізольовані та ізольовані для повітряних ліній електропередач;
 - 9 Проводи обмотувальні та емальовані;
 - 10 Проводи напівостійкі;
 - 11 Дріт, шнур та профілі з міді та алюмінію;
 - 12 Шнури армовані та шнури-поводушачі.
- Всього дванадцять найменувань

Керівник органу
з сертифікації систем якості

Печатка

Ворон

І. Москаленко

ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ПО СТАНДАРТИЗАЦІЇ, МЕТРОЛОГІЇ ТА СЕРТИФІКАЦІЇ
ДЕРЖСТАНДАРТ УКРАЇНИ

Система сертифікації UkrSEPRO

ДОДАТОК №2
до сертифіката на систему якості
№ UA2.003.122 від 20.03.2000р.

**1. ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНОЇ
ДОКУМЕНТАЦІЇ НА ПРОДУКЦІЮ**

- 1 ГОСТ 18410-73 "Кабели силовые с бумажной пропитанной изоляцией. Технические условия";
- 2 ГОСТ 16442-80 "Кабели силовые с пластмассовой изоляцией. Технические условия";
- 3 ГОСТ 6436-75 "Кабели для сигнализации и биосигнализации с полиэтиленовой изоляцией в пражизинской оболочке. Технические условия";
- 4 ГОСТ 1568-78 "Кабели контрольные с резиновой и пластмассовой изоляцией. Технические условия";
- 5 ГОСТ 22498-89 "Кабели городские телефонные с полиэтиленовой изоляцией в пластмассовой оболочке. Технические условия";
- 6 ГОСТ 11326.8-79 "Кабель радиочастотный марки РК 75-4-11. Технические условия";
- 7 ГОСТ 11326.22-79 "Кабель радиочастотный марки РК 75-4-15. Технические условия";
- 8 ГОСТ 6323-79 "Провода с поливинилхлоридной изоляцией для электрических установок. Технические условия";
- 9 ГОСТ 7399-97 "Провода и шнуры на номинальное напряжение до 450/750 В. Технические условия";
- 10 ГОСТ 839-80 "Провода нейлоновые для воздушных линий электропередачи. Технические условия";
- 11 ГОСТ 2584-86 "Провода контактные из меди и ее сплавов. Технические условия";
- 12 ГОСТ 434-78 "Проволока прямоугольного сечения и шины медные для электротехнических целей. Технические условия";
- 13 ГОСТ 15176-79 "Шины прессованные электротехнического назначения из алюминия и алюминиевых сплавов. Технические условия";
- 14 ГОСТ 28244-96 "Провода и шнуры армированные. Технические условия"
- 15 Технічні умови на конкретні виробы.

Керівник органу
з сертифікації систем якості

Власенко

І. Москаленко

Починає

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Волков О.И, Скляренко В.К. Экономика предприятия. – М.: ИНФРА-М, 2001.
2. Крылова Г.Д. Основы стандартизации, сертификации, метрологии: Учебник для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001.
3. Мазур И.И, Шапиро В.Д. Управление качеством. – М.: ОМЕГА-Л, 2005.
4. Новицкий Н.И. Организация производства. – М.: Финансы и статистика, 2001.
5. Одаренко Т.Є. Організація виробництва. Конспект лекцій. – Х.: ХНАМГ, 2005.
6. Орлов П.А. Менеджмент качества и сертификация продукции. Уч. пособ. – Х.: ИД ИНЖЕК, 2004.
7. Покропивный С.Ф. Экономика предприятия. – К., 2001.
8. Ракова А.В. Стандартизация и сертификация в сфере услуг. – М., 2002.
9. Статистические методы повышения качества / Под ред. Хитоси Куме. – М.: Финансы и статистика, 1990.
10. Фатхутдинов Р.А. Организация производства. – М.: ИНФРА-М, 2001.
11. Фейгенбаум А. Контроль качества продукции. – М.: Экономика, 1986.
12. Шаповал М.І. Менеджмент якості. Підручник. – К.: Знання, 2003.
13. Шаповал М.І. Основы стандартизації, управління якістю і сертифікації. Підручник. – К.: Європейський у-т, 2002.
14. Юр'єва Т.П. Економіка міського господарства. – Х.: ХДАМГ, 2002.
15. Закон України «Про метрологію і метрологічну діяльність» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 30-31, ст. 194) (із змінами, внесеними згідно із Законом № 762-IV (762-15) від 15.05.2003, ВВР, 2003, № 30, ст. 247), (в редакції Закону № 1765-IV (1765-15) від 15.06.2004, ВВР, 2004, № 37, ст. 449).

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні вказівки
до практичних занять
з курсу

«Економіка якості»

(для студентів 5 курсу (спеціаліст) ФПО та ЗН за спеціальністю
7.03050401 «Економіка підприємства»)

Укладач **ОДАРЕНКО** Тетяна Євгенівна

Редактор *М. З. Аляб'єв*

Комп'ютерне верстання *К. А. Алексанян*

План 2010, поз. 513 М

Підп. до друку 16.06.2010 р.	Формат 60x84/16
Друк на ризографі.	Ум.-друк. арк. 2,3
Зам. №	Тираж 100 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rektorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4064 від 12.05.2011 р.